

Muistatteko vielä koronapandemian?

LIINA-KAISA
TYNEKYNEN

Kirjoittaja on
Yhteiskuntapolitiikka-
lehden toimittaja
ja johtava tutkija
Terveiden ja hyvin-
voinnin laitoksella.

Koronapandemia julistettiin päättyneeksi toukokuussa 2023, ja nyt elämme palautumisen ja oppimisen vaihetta. Vaihe on olennainen pandemian yhteiskuntapolitiittisen analyysin, pitkäaikaisvaikutusten tutkimuksen ja tuleviin kriiseihin varautumisen näkökulmista, mutta se jää usein vähälle huomiolle politiikan asialistan täyttyessä jo muista asioista. Koronapandemiasta palautumista ovat sekoittaneet uudet vakavat kriisit, kuten Ukrainan sota ja elinkustannusten nousu, sekä pitkäaikaiset ja hiipivät uhat, kuten ilmastonmuutos. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että pandemian jättämän perinnön tutkimus olisi jätettävä tekemättä.

Viimeistään koronapandemian aikana resilienssi nousi muodikkaaksi analyyttiseksi käsitteeksi, jonka avulla pandemian hoitoa on tutkittu monessa maassa. Silä tarkoitetaan yksilöiden ja yhteisöjen kykyä ylläpitää toimintakykyä muuttuvissa olosuhteissa, valmiutta kohdata häiriöitä ja kriisejä sekä palautua niistä. Resilienssin vahvistaminen on noussut myös keskeiseksi politiikkatavoitteeksi. Esimerkiksi Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa todetaan, että ”hallituskaudella kiinnitetään erityistä huomiota valmiuden, varautumisen ja hallinnon resilienssin kysymyksiin”.

Suomen voi arvioida selvinneen koronapandemiasta epidemiologisin mittarein kokonaisuudessaan melko mallikkaasti ja – niin – resilienssillä. Viimeaikainen tutkimus kuitenkin nostaa esille, että resilienssiä ei tulisi tarkastella irrallaan yhteiskunnan toimijoiden valtasuhteisiin, politiikkaan ja oikeudenmukaisuuteen liittyvistä kysymyksistä. Samaan aikaan kun suoriutumista erilaisista kriiseistä arvioidaan, tulisi aina tarkastella sitä, millaisella hinnalla resilienssi on saavutettu ja kuka tai ketkä toimivat maksajina. Tähän tarvitaan kriittistä yhteiskuntapolitiittista tutkimusta.

Tässä numerossa ilmestyy kaksi koronapandemian vaikutuksiin liittyvää analyysia. Marja Lindberg ja kollegat analysoivat lasten selviytymisstrategioita koronapandemian aikana. Leena Forma ja kollegat tutkivat, miten ikääntyneiden sosiaali- ja terveyspalvelujen käyttö muuttui koronapandemian alkuvaiheessa. Molempien analyysien tulokset viittaavat siihen, että pandemia-aikana havaittuja ilmiöitä tulisi seurata pidemmällä aikavälillä etenkin haavoittuvassa asemassa olevissa ihmisryhmissä. Ne avaavat myös ikkunan siihen, millaisia inhimillisiä kustannuksia resilienssin saavuttamiseen voi liittyä.

Koronapandemia on historian tutkituin pandemia, ja etenkin ensimmäisten vuosien aikana tiedejulkaisut olivat täynnä korona-aiheista tutkimusta. Yhteisen synteetin ja politiikkasuositusten tekeminen valtavasta tietomassasta on ollut vähäisempää. Jotta voisimme varautua paremmin tuleviin kriiseihin ja ymmärtää esimerkiksi resilienssiin liittyviä erilaisia näkökulmia, analyysi tulisi kuitenkin tehdä.

Tutkijoiden tehtävänä on seurata pitkäjänteisesti yhteiskunnallisia myllerryksiä ja ottaa myös kriittinen näkökulma vallalla oleviin trendikäsitteisiin. Monimuotoisten, laajojen yhteiskunnallisten šokkien kohdalla tätä ei voida tehdä tieteenalojen omissa siiloissa. Tarvitaan monitieteistä analyysia. Tämä asettaa haasteen myös tiedejulkaisemiselle, jossa tieteenalarajat ovat usein korkeat ja niiden ylittäminen vaikeaa. *Yhteiskuntapolitiikka*-lehdellä on monitieteisenä tiedejulkaisuna mahdollisuus tarjota arena tämän kaltaiselle yhteiskuntapolitiittiselle analyysille myös koronapandemian osalta. Ei siis unohdeta koronaa ihan vielä.